

Sygn. akt *III AUa 2339/15*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Wiesława Stachowiak

Sędziowie: SSA Jolanta Cierpiał (spr.)

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans

Protokolant: st. sekr. sądowy Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2016 r. w Poznaniu

sprawy (...) **Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanego : Z. K.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 14 sierpnia 2015 r. sygn. akt VIII U 4852/14

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdza, że przychód osiągnięty przez Z. K. w kwietniu 2010 r. w kwocie 1820 zł. z tytułu dofinansowania do wczasów nie stanowi podstawy wymiaru składek;**
- 2. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i zasądza od pozwanego na rzecz odwołującej spółki kwotę 60zł tytułem zwrotu kosztów procesu;**
- 3. zasądza od pozwanego na rzecz odwołującej spółki kwotę 165 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym.**

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Wiesława Stachowiak	SSA Jolanta Cierpiał
-------------------------------------	-------------------------	----------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 lipca 2014 r. nr (...), znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne **Z. K.** z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Przedsiębiorstwo(...) w P. Sp. z o.o. w okresie wskazanym w treści decyzji.

Organ rentowy uznał bowiem, że dofinansowanie do wczasów wypłacone **zainteresowanemu** ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych zostało przyznane z pominięciem kryterium socjalnego i w konsekwencji stanowi przychód ze stosunku pracy, stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł płatnik składek spółka (...) Przedsiębiorstwo (...) w P. Sp. z o.o.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od odwołującego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 14 sierpnia 2015 r., wydanym w sprawie o sygn. VIII U 4852/14, Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wydział VIII Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie płatnika składek (...) Przedsiębiorstwo (...) w P. Sp. z o.o. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. z dnia 21 lipca 2014 r. nr (...), znak (...) (**punkt 1**) oraz zasądził od spółki na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (**punkt 2**).

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

(...) w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji był zatrudniony w spółce (...) Przedsiębiorstwo (...) w P. Sp. z o.o. (zwanej dalej (...)), będąc uprawnionym do korzystania ze świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Sąd Okręgowy ustalił, że od 1 stycznia 2010 r. u odwołującej obowiązywał Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (zwany dalej „Regulaminem”). W § 6 Regulaminu postanowiono, że środki Funduszu przeznacza się na finansowanie lub dofinansowanie kosztów uczestnictwa osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w różnych rodzajach i formach działalności socjalnej, a zwłaszcza na wczasy wypoczynkowe lub profilaktyczno – lecznicze, w tym zakupione indywidualnie przez osobę uprawnioną oraz wypoczynek dzieci i młodzieży do lat 18, a przypadku kształcenia się w dziennej szkole ponadpodstawowej do lat 20 – organizowany przez zakład pracy lub zakupiony indywidualnie przez osobę uprawnioną, w formie kolonii wypoczynkowych i zdrowotnych, obozów oraz zimowisk. Osobami uprawnionymi do korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych byli między innymi pracownicy płatnika składek oraz członkowie ich rodzin (§ 7 Regulaminu). Stosownie do treści § 4 ust. 1 Regulaminu przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu winno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

W § 12 Regulaminu określono, że świadczenie z Funduszu w postaci dopłaty do ceny wczasów oraz wypoczynku dzieci i młodzieży wynosi 70%, przy czym dopłatę do wypoczynku dzieci i młodzieży zwiększa się do 90%, a dopłatę do wczasów zwiększa się do 80% w przypadku spełniania łącznie następujących warunków: posiadania przez uprawnionego wnioskodawcę co najmniej dwojga dzieci, co nie dotyczy osób samotnie wychowujących dziecko oraz osiągnięcia przez wnioskodawcę przychodu na członka rodziny nie przekraczającego 75% minimalnego wynagrodzenia, poświadczonego poprzez złożenie stosownego oświadczenia, zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik nr 7 do Regulaminu. Zgodnie zaś z § 13 Regulaminu podstawą ubiegania się o ulgowe wczasy, dopłatę do wczasów zakupionych indywidualnie lub świadczenie w zakresie wypoczynku dzieci i młodzieży było złożenie wniosku osoby uprawnionej według wzoru określonego w § 17 ust. 1 Regulaminu. Każda osoba uprawniona mogła ubiegać się o przydział ulgowych wczasów nie częściej niż co dwa lata (§ 15 Regulaminu), a warunkiem wypłaty dofinansowania do wczasów było skorzystanie z wczasów zorganizowanych przez Spółkę albo przedstawienie faktury lub rachunku za zakupione indywidualnie wczasy.

Nadto w Regulaminie wskazano, że koszt jednego skierowania na wczasy lub na wypoczynek dzieci i młodzieży, do którego mogła być przyznana dopłata z Funduszu w danym roku kalendarzowym, ustalany był corocznie w uzgodnieniu z organizacjami związkowymi (§ 11 Regulaminu).

Wśród załączników do Regulaminu pod numerem (...) znalazł się wzór oświadczenia w sprawie wysokości dochodu na jednego członka rodziny w roku, zaś pod numerem (...) (dodanym aneksem nr (...) z dnia 26 stycznia 2011 r. w związku z wprowadzeniem regulacji dotyczących przyznawania pomocy świątecznej z uwzględnieniem osiąganego progu dochodowego) wniosek – oświadczenie w sprawie wysokości dochodu na jednego członka rodziny w roku.

Sąd Okręgowy wskazał, że pracownik, który chciał uzyskać dopłatę do wczasów lub do wypoczynku dzieci i młodzieży, musiał złożyć wniosek według określonego wzoru. W przypadku, gdy pracownik ubiegał się o dofinansowanie w wysokości 70%, do wniosku nie było dołączane oświadczenie o wysokości dochodu na jednego członka rodziny w danym roku. Oświadczenie takie było składane jedynie przez te osoby, które chciały uzyskać wyższą dopłatę i jednocześnie spełniały kryteria dotyczące wysokości dopłaty, określone w Regulaminie. Każdy pracownik, który złożył wniosek o przyznanie dofinansowania i przedłożył fakturę dotyczącą organizacji wczasów lub wypoczynku dzieci i młodzieży albo skorzystał z form wczasów i wypoczynku organizowanych przez odwołującą, uzyskiwał stosowne dofinansowanie w wysokości 70% poniesionych kosztów organizacji wczasów lub wypoczynku dzieci i młodzieży, jednakże nie więcej niż 910 zł na osobę oraz 840 zł w przypadku wypoczynku dzieci i młodzieży. O przyznaniu dopłaty decydowała Komisja Socjalna odwołującej, przy czym nieprzyznanie świadczenia mogło mieć miejsce wówczas, gdy pracownik miał zawartą umowę o pracę na okres próbny bądź ze względu na większą niż przewidziano w Regulaminie (raz na dwa lata) częstotliwość występowania z wnioskami o dofinansowanie.

Tym samym procedura przyznawania dopłat do wczasów lub do wypoczynku dzieci i młodzieży była dwuetapowa – pracownik w pierwszym kwartale danego roku występował z wnioskiem o świadczenie i jeżeli chciał uzyskać dopłatę wyższą aniżeli 70%, to składał wraz z wnioskiem oświadczenie o wysokości dochodu na członka rodziny według wzoru przewidzianego dla tego świadczenia. Zaś po zebraniu wniosków Komisja Socjalna wywieszała listy z nazwiskami osób, które uzyskały prawo do dopłaty, przy czym jej wysokość dla każdego z pracowników była ustalana w momencie przedłożenia faktury potwierdzającej poniesienie kosztów wypoczynku bądź po skorzystaniu z oferty wypoczynku odwołującej Spółki. Pracownicy, którzy domagali się przyznania dopłaty w wysokości wyższej aniżeli 70% nie składali wówczas kolejnego oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny. Ci pracownicy, którzy wcześniej nie złożyli oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny otrzymywali dopłatę w wysokości 70% poniesionych kosztów z ograniczeniem do kwoty 910 zł na osobę przy wczasach, a 840 zł przy wypoczynku dziecka. Sąd Okręgowy ustalił jednocześnie, że w roku 2010 z dofinansowania do wczasów wyższego aniżeli 70% ceny skorzystało 17 pracowników Spółki (...) (ok. 2,7%), a w roku 2011 – 11 pracowników (ok. 1,6%). Z kolei podwyższone dofinansowanie do wypoczynku dzieci i młodzieży w roku 2010 uzyskało 15 pracowników (ok. 8,6%), a w roku 2011 - 17 osób (ok. 9%). Pozostałe osoby, które wystąpiły z wnioskiem o dofinansowanie lub sfinansowanie kosztów wczasów czy wypoczynku dzieci i młodzieży uzyskały dopłaty w wysokości odpowiadającej 70% poniesionych kosztów, czyli nie więcej niż 910 zł na osobę. Tym samym taką dopłatę do wczasów wielkości do 70 % ceny otrzymało w roku 2010 - 612 pracowników, a w roku 2011 - 686 pracowników. Dopłata do wypoczynku dzieci i młodzieży w wysokości do 70 % ceny objęła w 2010 roku 160 pracowników, a w roku 2011 - 172 pracowników.

Z kolei w 2011 r. w odwołującej Spółce wprowadzono świadczenia w postaci pomocy świątecznej finansowane ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, których warunkiem uzyskania było złożenie oświadczenia o wysokości dochodu na jednego członka w rodzinie w roku poprzednim. Oświadczenie to było składane w marcu na druku według wzoru ustalonego w aneksie do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Było to jednak oświadczenie odrębne od tego składanego przez pracownika, który ubiegał się o wyższą aniżeli 70% dopłatę do wczasów lub do wypoczynku dzieci i młodzieży.

W 2010 r. **zainteresowany Z. K.** wystąpił do odwołującej o przyznanie dofinansowania do wczasów, nie składając oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny w roku i uzyskał **w kwietniu 2010 r. kwotę 1820 zł** tytułem dofinansowania do wczasów **dla dwóch osób**, to jest kwotę odpowiadającą 70% poniesionych kosztów z

uwzględnieniem ograniczenia do 910 zł na osobę. Natomiast odwołująca nie uwzględniła powyższego dofinansowania w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne **zainteresowanego** za sporny okres.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 4 pkt 9, art. 6 ust. 1, art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, art. 2 pkt 1 i art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowy uznał odwołanie płatnika składek (...) Przedsiębiorstwo (...) w P. Sp. z o.o. za bezzasadne. Zdaniem Sądu I instancji w okolicznościach sprawy nie sposób jest uznać, ażeby świadczenie przyznane **zainteresowanemu** miało charakter socjalny i tym samym, by można je wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Sąd Okręgowy wskazał bowiem, że brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie upoważnia do przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych bez uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Odwołująca Spółka wypłacając swoim pracownikom, w tym **zainteresowanemu**, dofinansowanie do wczasów nie uczyniła zadość wymogom stawianym w przywołanych przepisach oraz Regulaminie – mimo bowiem treści § 4 ust. 1 Regulaminu, nakazującego (zgodnie z resztą z brzmieniem wspomnianego przepisu art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych) uzależnienie przyznawania ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z Funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o świadczenie, Spółka ograniczyła się do odebrania od **zainteresowanego** wniosku o świadczenie i przedłożenia dowodów poniesienia kosztów wczasów. Przyznając świadczenie odwołująca w żaden sposób nie analizowała natomiast i nie uwzględniała tego, ile osób prowadzi z **zainteresowanym** gospodarstwo domowe, ile osób pozostaje na jego utrzymaniu, jaki jest jego majątek, jakie osiąga dodatkowe dochody, czy i w jakiej wysokości oraz z jakiego tytułu dochody osiągają pozostali członkowie jego rodziny ani czy uiszcza lub otrzymuje alimenty, mimo iż taki obowiązek wynikał z Regulaminu. Przy czym Spółka sama w Regulaminie wprowadziła zasadę, zgodnie z którą przyznanie i wysokość świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnia się od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Skoro zatem spółka wprowadziła takie zasady (zgodne z kryteriami ustawowymi), to winna ich przestrzegać, czego nie uczyniła. Dopiero bowiem zebranie choćby w minimalnym zakresie informacji o wysokości przychodu na członka rodziny **zainteresowanego** i uwzględnienie uzyskanych danych przy ustalaniu wysokości świadczeń z Funduszu umożliwiłoby uznanie, iż świadczenie to przyznane zostało zgodnie z przepisami ustawy i jako takie stanowi świadczenie socjalne.

Z uwagi na powyższe Sąd I instancji stwierdził, że przyznanie dofinansowania do wczasów w wysokości **70%** poniesionych kosztów jedynie na podstawie wniosku i dowodu poniesienia kosztów wypoczynku, bez choćby złożenia przez **zainteresowanego** oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny (co zresztą było prawidłowo praktykowane w odniesieniu do osób ubiegających się o wyższe dofinansowanie), jest naruszeniem przepisów art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, gdyż nie uwzględnia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z Funduszu.

Ponadto Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że wysokość dofinansowania do organizacji wczasów lub wypoczynku dzieci i młodzieży była uzależniona wyłącznie od tego, jakie kwoty były przez poszczególnych pracowników przeznaczone na wypoczynek (wszyscy pracownicy odwołującej, którzy złożyli wniosek o przyznanie dofinansowania i przedłożyli dowody poniesienia kosztów wypoczynku, uzyskali bowiem dofinansowanie z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w wysokości 70% poniesionych kosztów wypoczynku, nie więcej jednak niż 910 zł na osobę). Zdaniem Sądu I instancji tak ukształtowany sposób rozdziału środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w żadnym stopniu nie uwzględnia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników odwołującej, a zamiast tego prowadzi do sytuacji, w której osoba uprawniona do dofinansowania, która wydatkuje więcej własnych środków

na wypoczynek, dostanie wyższe dofinansowanie aniżeli osoba, która tych środków wydatkuje mniej, co stanowi jednoznaczne zaprzeczenie idei Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, który jest instytucją prawną mającą łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin oraz wyrównywać ich sytuację bytową. Przyznanie osobom wydatkującym większe sumy na wypoczynek, a więc posiadającym większą ilość własnych środków finansowych, wyższego dofinansowania aniżeli osobom, które na wypoczynek przeznaczyły mniej środków własnych, prowadzi bowiem do pogłębienia różnic w poziomie życia pracowników.

Przy czym w kwestii rozdziału środków z Funduszu bez znaczenia pozostają zapatrywania co do podobieństwa sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej jej pracowników z uwagi na to, że osiągnęli oni podobne zarobki z tytułu zatrudnienia w spółce. Oceny prawidłowości wydatkowania przez płatnika składek środków z Funduszu nie zmienia także fakt, iż w Spółce w latach 2010-2011 były osoby, które uzyskały wyższe dofinansowanie, gdyż wynika z niego jedynie, że wyłącznie w przypadku tych osób odwołująca zastosowała prawidłowe kryteria socjalne, odbierając od nich oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny, co doprowadziło (po stwierdzeniu, iż dany pracownik spełnia kryteria określone w § 12 ust. 1 Regulaminu) do przyznania im wyższego dofinansowania. W pozostałych przypadkach świadczenie przyznane pracownikom w wysokości odpowiadającej kwocie 70% poniesionych kosztów nie jest zaś w żadnym razie świadczeniem socjalnym, a dodatkowym przysporzeniem dokonany przez pracodawcę, które jako takie stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Także określenie maksymalnych kwot dopłat do wczasów i wypoczynku poprzez ustalenie, że będą one wynosiły odpowiednio 70%, 80% i 90% z kwoty 1300 zł na osobę w żaden sposób nie odnosi się do sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej osób uprawnionych do korzystania z Funduszu.

Reasumując Sąd Okręgowy uznał, że odwołująca spółka przyznając **zainteresowanemu** sporne świadczenie nie uczyniła zadość kryteriom socjalnym, z uwagi na co stanowi ono podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne i w konsekwencji w wydanym wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. i powołanych przepisów prawa materialnego oddalił odwołanie płatnika składek jako bezzasadne (punkt 1) oraz orzekł o kosztach postępowania (punkt 2).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł płatnik składek (...) Przedsiębiorstwo (...) w (...) Sp. z o.o., zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

I. obrazę przepisów prawa procesowego mogących mieć wpływ na treść wyroku:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niewłaściwe jego zastosowanie, polegające na nadużyciu przez Sąd Okręgowy zasady swobody oceny dowodów,
2. naruszenie art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 107 § 1 k.p.a. poprzez zaniechanie zobowiązania organu rentowego do podania w decyzji ZUS podstawy prawnej jej wydania, tj. stosownych przepisów ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

I. obrazę przepisów prawa materialnego poprzez:

1. naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez jego błędną wykładnię i uznanie przez Sąd Okręgowy, że:

a) przyznawanie wysokości dopłat do wypoczynku z Funduszu w niniejszej sprawie nie zostało uzależnione „nawet w minimalnym zakresie” od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu, mimo że odwołująca przedstawiała dowody potwierdzające odnośnienie się do sytuacji pracownika przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu mu dopłaty z ZFŚS, natomiast w pozostałym zakresie stanowisko Sądu Okręgowego nie znajduje oparcia w faktach, albowiem Sąd Okręgowy oddalił dowód na okoliczność m.in. potwierdzenia posiadania przez komisję socjalną danych o sytuacji życiowej, materialnej bądź rodzinnej pracownika, składającego wniosek o dofinansowanie wypoczynku,

b) rzekomo nie istniał związek między wartością przyznanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną pracownika, podczas gdy w rzeczywistości progi ustalone w Regulaminie ZFŚS dla (...) sp. z o.o. w wysokości 70%, 80%, 90% bądź 100% dofinansowania potwierdzają jednoznacznie, że wprost procentowa wysokość dopłaty zależała od sytuacji pracownika,

1. naruszenie art. 8 ust. 2 ustawy o ZFŚS, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, tj. Sąd Okręgowy uznał, że odwołująca nie przestrzegала art. 8 ust. 2 ustawy o ZFŚS nakazującego pracodawcy określać w regulaminie zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności, choć równocześnie stwierdził, że Regulamin ZFŚS w (...) sp. z o.o. został przez pracodawcę przygotowany prawidłowo i jego treść jest zgodna z obowiązującymi przepisami;

2. naruszenie art. 1 ust. 1 ustawy o ZFŚS w zw. z art. 10 ustawy o ZFŚS w zw. z § 8 ust. 1 i 2 Regulaminu ZFŚS dla (...) sp. z o.o. poprzez uznanie, iż to odwołująca decyduje o wysokości dofinansowania i jego rozdysponowaniu, w sytuacji gdy na podstawie przepisu § 8 Regulaminu ZFŚS to Komisja Socjalna, w której związki zawodowe dysponują przewagą nad pracodawcą w proporcji 5:1, zajmuje się rozdziałem dofinansowań, a odwołująca jest tylko administratorem (wykonawcą) decyzji podjętych przez Komisję Socjalną;

3. naruszenie art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie przez Sąd Okręgowy w Poznaniu, że skoro na odwołującej spoczywa obowiązek obliczenia, potrącenia z dochodów ubezpieczonych, rozliczenia oraz opłacenia należnych składek, to tym samym odwołująca decyduje o zakresie rozdysponowania środków z ZFŚS, podczas gdy na podstawie cytowanego przepisu odwołująca jest jedynie administratorem - podmiotem dokonującym zarachowania i przekazania składek, natomiast podmiotem podejmującym (w pełni niezależnie od odwołującej) decyzję w sprawie przyznania świadczenia i jego wysokości jest Komisja Socjalna.

III. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I Instancji z treścią zgromadzonego materiału dowodowego.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelująca wniosła o zmianę wyroku w całości i uwzględnienie odwołania w całości oraz zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego, a ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

W odpowiedzi na apelację, organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Wniesiona przez płatnika składek(...) Przedsiębiorstwo (...) w P. Sp. z o.o. apelacja zasługuje na uwzględnienie, jednak nie wszystkie podniesione zarzuty okazały się trafne.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do oceny zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego wskazać należy, że w ocenie Sądu Apelacyjnego sformułowane przez płatnika składek zarzuty obrały prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. zmierzały w istocie do podważenia oceny prawnej przyjętej przez Sąd I instancji.

Apelująca przywołała treść art. 27 § 1 i art. 35 § 5 ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych i wywołała, że wymóg uzgodnienia przez pracodawcę regulaminu z.f.ś.s. ze związkami zawodowymi oznacza, że pracodawca nie może wprowadzić go w życie, jeżeli nie został on zaakceptowany przez te organizacje, a w konsekwencji skoro wpływ związków zawodowych i komisji socjalnej na wydatkowanie środków fundusz był istotny, to należało uznać płatnika za zwolnionego z odpowiedzialności za kształt regulaminu i sposobu w jaki środki zostały rozdysponowane w okresie objętym decyzją. Zdaniem Sądu Apelacyjnego pogląd ten jest błędny, gdyż bez znaczenia w tej kwestii pozostaje stanowisko organizacji związkowych odnoszące się do zasad dystrybucji środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Rola związków zawodowych została bowiem określona w art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych zgodnie z którym zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1 oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje

działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Znaczna aktywność związków zawodowych działających u odwołującej przy wprowadzaniu regulaminu z.f.ś.s. wydaje się bezsporna, co jednak nie implikuje wniosków podnoszonych przez apelującą, a w szczególności, że pozostaje ona bez wpływu na rolę pracodawcy w administrowaniu funduszem oraz jego uprawnienia i obowiązki w tym zakresie. W myśl art. 10 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych środkami Funduszu administruje bowiem pracodawca i on też określa w regulaminie zasady przeznaczania środków tego Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu (art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych). Fundusz ten jest zaś instrumentem realizacji obowiązku pracodawcy zaspokajania bytowych, socjalnych i kulturalnych potrzeb pracowników (art. 16 i art. 94 pkt 4 k.p.) i w konsekwencji to właśnie pracodawca (a nie jakieś inne ciało/organ/organizacja), może prowadzić wspólną działalność socjalną na warunkach określonych w umowie (art. 9 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych). Odpis na Fundusz lub brak takiego odpisu stanowi zaś jedynie przesunięcie majątkowe o charakterze formalnym w obrębie kont, jakie posiada pracodawca. Wobec powyższego stanowisko skarżącej uznać należało za nieuzasadnione.

Nadto wskazać należy, iż podnosząc w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. strona musi wykazać, jakich dowodów sąd nie ocenił lub ocenił wadliwie, jakie fakty pominął i jaki wpływ pominięcie faktów czy dowodów miało na treść orzeczenia. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego przyjętego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów. Skarżący może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., sygn. I KKN 1169/99 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2000 r., sygn. V KKN 17/2000). Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów odpowiada regułom określonym przepisem art. 233 § 1 k.p.c., a skarżący nie wykazał jakie dowody i z jakich przyczyn zostały przez Sąd Okręgowy ocenione w sposób sprzeczny z art. 233 § 1 k.p.c.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny w pełni podzielił wszelkie ustalenia Sądu I instancji i przyjął je za własne, bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Apelacyjny dokonał jednak odmiennej niż Sąd Okręgowy ocenę prawnej.

Przechodząc do oceny zarzutów prawa materialnego wskazać należy, że stosownie do art. 18 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1998 r., Nr 137 poz. 887 ze zm.), zwanej dalej „ustawą systemową”, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi, przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 ustawy systemowej, tj. przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia m. in. w ramach stosunku pracy. Natomiast art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 1991 r., Nr 80 poz. 350 ze zm.) stanowi, że przychodem ze stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródła finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. To, jakie przychody w drodze wyjątku nie stanowią podstawy wymiaru składek, określa zaś rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 1998 r., Nr 161 poz. 1106 ze zm.), zwane dalej „rozporządzeniem”. W szczególności w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia wskazano, że podstawy wymiaru składek

nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określa z kolei ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1994 r., Nr 43 poz. 163 ze zm.), zwana dalej „ustawą”. Przepis art. 2 ust. 1 ustawy stanowi, że działalnością socjalną są usługi świadczone przez pracodawcę na rzecz różnych form wypoczynku, działalność kulturalno-oświatową, sportowo-rekreacyjną udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych ustawą. Zgodnie zaś z art. 8 ust. 1 ustawy przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy słusznie uznał za trafne stanowisko pozwanego, że w przypadku pracowników odwołującej, którzy skorzystali ze świadczeń w wysokości 80 % i 90 %, a zatem tych, którzy spełnili dodatkowe wymagania przewidziane w Regulaminie, zastosowano kryterium socjalne. W związku z powyższym w ocenie Sądu Apelacyjnego błędnym jest rozstrzygnięcie, w którym Sąd I instancji opierając się na tym samym przepisie obowiązującego u płatnika składek Regulaminu, tj. § 12 w zw. z § 4 Regulaminu, zróżnicował sytuację prawną pracowników, których świadczenia wyniosły 70 % i przyjął, że część z nich ma prawo do wyłączenia otrzymanych świadczeń z obowiązku odprowadzenia składek na ubezpieczenia społeczne, zaś druga z grupa z przywileju tego skorzystać nie może.

Jednocześnie zauważyć należy, że chociaż geneza funduszu świadczeń socjalnych wyraźnie wskazuje, że instytucja ta miała przyczynić się zaspokajania potrzeb materialnych i bytowych pracowników, nigdy nie wiązano jej wyłącznie z zapewnieniem podstawowej egzystencji i udzielaniem pomocy jedynie najuboższym pracownikom. Sugestie takiej interpretacji może nasuwać nazwa funduszu – zarówno bowiem w języku potocznym, jak i nazwach różnych instytucji, termin „socjalny” odnoszony jest do ubóstwa, zaspokajania podstawowych potrzeb egzystencjalnych. Fundusz nie jest jednak instytucją prawa publicznego, do której stosuje się obiektywne mierniki ubóstwa. Poziom świadczeń jest bardzo zróżnicowany w różnych zakładach pracy, podobnie jak potrzeby osób korzystających z jego zasobów, występuje również duża swoboda dookreślenia ustawowych kryteriów przyznawania świadczeń (por. Iwona Sierpowska, Monitor Prawa Pracy N r6/2010, Nowe spojrzenie na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych). Zauważyć należy ponadto, jak istotną rolę w prawidłowej dystrybucji środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych funduszu odgrywa regulamin funduszu, który stanowi podstawę prawną ustalającą warunki korzystania ze świadczeń socjalnych przez osoby uprawnione. Treść każdego regulaminu, stopień jego szczegółowości, zakres i rodzaj form działalności socjalnej finansowanej u danego pracodawcy, zależy zaś od środków finansowych będących w dyspozycji pracodawcy, co w dużej mierze związane jest z wielkością i zatrudnieniem w zakładzie pracy. Niewątpliwie inaczej przedstawiać się będzie regulamin u pracodawcy, który zatrudnia kilkuset czy nawet kilka tysięcy pracowników oraz zwiększa środki funduszu odpisem z zysku do podziału lub z nadwyżki bilansowej, a inna będzie treść regulaminu u pracodawcy zatrudniającego niewiele ponad 20 pracowników.

Analizując obowiązujący u odwołującej Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych należy stwierdzić, że odpowiada on powyższym założeniom i istotne kwestie reguluje w sposób szczegółowy. W tym zakresie również uwzględnić należało również wpływ związków zawodowych na kształt Regulaminu - rację ma bowiem płatnik składek, że związki zawodowe w procesie uzgadniania treści Regulaminu z pracodawcą kierowały się sytuacją pracowników. Tak skonstruowany Regulamin, uwzględniając kryterium socjalne przy dystrybucji środków funduszu, pozwala pracodawcy w sposób pełny realizować funkcję ochronną norm prawa pracy.

Zgodnie zaś z treścią art. 16 k.p. pracodawca, stosownie do możliwości i warunków, zaspakaja bytowe, socjalne i kulturalne potrzeby pracowników. Z kolei art. 94 pkt 8 k.p. przekłada powyższą zasadę na obowiązek pracodawcy, stanowiąc, że ten jest obowiązany zaspokajać, w miarę posiadanych środków, socjalne potrzeby pracowników. Powinności pracodawców dotyczące zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników precyzuje ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych W powyższym kontekście istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia miał także charakter przedsiębiorstwa apelującej. Odwołująca jest przewoźnikiem, który świadczy usługi przewozowe w dużym

mieście (P.). Istotną rolę dla funkcjonowania przedsiębiorstwa odgrywa wypoczynek zatrudnionych u odwołującej pracowników, gdyż zdecydowana większość załogi to motorniczowie i kierowcy autobusów, zatem osoby wykonujące pracę niezwykle odpowiedzialną w transporcie publicznym, wymagającą skupienia, w narażeniu na znaczny stres, w pozycji wymuszonej i w różnych warunkach atmosferycznych. Płatnik składek ustalił więc progi warunkujące wysokość świadczenia m. in. w oparciu o stanowisko działających w spółce związków zawodowych, mających rozeznanie w sytuacji pracowników i dążących do ochrony ich interesów. Obowiązywała również maksymalna kwota refundacji, a Regulamin zawiera zapisy mające zagwarantować, że uzyskiwane przez uprawnionych świadczenia są wykorzystywane zgodnie z ich celem, tj. na wypoczynek. Ponadto szczegółowo określono częstotliwość, z jaką pracownik mógł skutecznie ubiegać się o świadczenie oraz karę za nielojalne zachowanie wobec pracodawcy.

Jednocześnie stwierdzić należy, że mechanizm przyznawania spornych świadczeń uwzględniał kryterium socjalne oraz pozwalał realizować socjalny charakter świadczenia. Zgodnie bowiem z treścią § 15 ust. 1 Regulaminu każda uprawniona osoba mogła ubiegać się o przydział ulgowych wczasów nie częściej niż co dwa lata, a uprawnieni członkowie rodziny mogli korzystać z wczasów ulgowych tylko razem z osobami, od których wywodzą swoje prawo. W szczególnie uzasadnionych i udokumentowanych przypadkach, związanych z nagłym zdarzeniem losowym lub chorobą pracownika, mogło nastąpić odstępstwo od tej zasady. Z kolei dzieci osób uprawnionych mogą korzystać z wczasów ulgowych także razem z uprawnionym do świadczeń z Funduszu dziadkiem lub babcią. Ponadto zgodnie z § 15 ust. 2 Regulaminu pierwszeństwo w przydziale wczasów ulgowych mają osoby uprawnione, które:

- a) nie korzystały z wczasów ulgowych w poprzednich latach,
- b) pracują na stanowiskach, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze,
- c) posiadają rodziny wielodzietne,
- d) posiadają dzieci w wieku szkolnym (dotyczy turnusów odbywających się w okresie ferii szkolnych).

Natomiast dopłatę do wczasów zakupionych indywidualnie osoba uprawniona otrzymywała pod warunkiem przyznania dopłaty oraz przedstawienia w dziale (...): umowy zawartej z organizatorem wczasów, zawierającej postanowienia, że należność zostanie przekazana na jego konto przez zakład pracy po otrzymaniu faktury, a w razie rezygnacji zwrócona zakładowi pracy lub faktury i dowodu zapłaty za wczasy (§ 15 ust. 3 Regulaminu). Trzeba także zauważyć, że zgodnie z § 9 Regulaminu w razie stwierdzenia, że osoba uprawniona złożyła nieprawdziwe informacje o wysokości dochodu uprawniającego do świadczenia z funduszu, przedłożyła sfalszowany dokument lub wykorzystwała przyznane świadczenie na cele niezgodne z jego przeznaczeniem, w tym samowolnie odstąpiła skierowanie wczasowe lub skierowanie na wypoczynek dzieci i młodzieży osobie nieuprawnionej, traci ona prawo do korzystania z funduszu przez kolejne trzy lata, a ponadto zobowiązana jest do zwrotu dopłaty do funduszu. Możliwości finansowe pracodawcy znajdowały zaś odzwierciedlenie poprzez ustalenie corocznie kosztu jednego skierowania na wczasy i na wypoczynek dzieci i młodzieży (§ 11 Regulaminu).

Z uwagi na powyższe w ocenie Sądu Apelacyjnego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że płatnik składek wprowadził Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, który w pełen sposób odpowiada regulacji ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a także wpisuje się w powołane przepisy kodeksu pracy.

Jednocześnie wskazać należy, że oczywistym wydaje się (i znajduje potwierdzenie w ustaleniach faktycznych), że osoby spełniające kryteria do uzyskania wyższych świadczeń, ubiegały się o nie, przedkładając stosowną dokumentację. Trudno zatem przyjąć że w związku ze sposobem podziału środków funduszu część pracowników była pokrzywdzona. Słusznie także apelujący zwrócił uwagę na błędy we wnioskowaniu Sądu I instancji. Sąd ten przyjął bowiem, że osoba uprawniona do dofinansowania, która wydatkuje więcej własnych środków na wypoczynek, dostanie wyższe dofinansowanie aniżeli osoba, która tych środków wydatkuje mniej. W rzeczywistości miała zaś miejsce sytuacja odwrotna – skoro bowiem wszystkie osoby zaliczające się (przykładowo) do pracowników uprawnionych do 70 % dofinansowania otrzymały dofinansowanie w wysokości 910 zł, to osoba, która wydała mniej na wypoczynek,

z dofinansowania pokryła większą część wydatków, niż osoba, która wydała więcej. Rację należy także przyznać skarżącemu, że Sąd I instancji nie wskazał podstawy, na jakiej ustalił, że osoba, która wydała wyższą kwotę na wypoczynek dysponowała większą ilością własnych środków finansowych. Tymczasem taka sytuacja mogła mieć swoje źródło w wielu różnorodnych czynnikach, niezależnych od różnicy w wysokości dostępnych do dyspozycji środków finansowych.

Reasumując w ocenie Sądu Apelacyjnego stwierdzić należy, że płatnik składek przy przyznawaniu spornych świadczeń uwzględniał kryterium socjalne, zaś organ rentowy niesłusznie zakwestionował sposób wydatkowania środków z zakładowego fundusz świadczeń socjalnych przez płatnika i stwierdził, że świadczenia urlopowe na rzecz pracowników, w tym **zainteresowanego**, powinny stanowić podstawę wymiaru składek.

Kierując się powyższymi względami, apelację należało uznać za zasadną i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz powołanych przepisów prawa materialnego **zmienić zaskarżony wyrok w punkcie 1 oraz poprzedzającą go decyzję** i stwierdzić, że przychód osiągnięty przez **Z. K. w kwietniu 2010 r. w kwocie 1820 zł** tytułem dofinansowania do wczasów nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne z tytułu jego zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek, co uczynił Sąd Apelacyjny **w punkcie 1** wydanego wyroku.

W konsekwencji **zmianie musiał ulec także punkt 2 zaskarżonego wyroku**, gdyż ostatecznie stroną wygrywającą sprawę jest płatnik składek. Z uwagi na powyższe na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 12 ust. 2 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163 poz. 1348 ze zm.) należało **zmienić zaskarżony wyrok w punkcie 2** i zasądzić od organu rentowego na rzecz płatnika składek kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w I instancji, co uczynił Sąd Apelacyjny **w punkcie 2** wydanego wyroku.

Orzeczenie o kosztach zawarte w **punkcie 3** wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 12 ust. 2 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163 poz. 1348 ze zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 sierpnia 2015 r.) w zw. z art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r., Nr 167 poz. 1398 ze zm.). Zasądzona kwota stanowi zwrot kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej wygrywającemu spór płatnikowi składek od przegrywającego spór organu rentowego w wysokości 135 zł, tj. 75% minimalnej stawki wynagrodzenia (która w niniejszej sprawie począwszy od dnia 1 sierpnia 2015 r. wynosiła 180 zł) w postępowaniu apelacyjnym przed sądem apelacyjnym oraz zwrot poniesionej opłaty od apelacji w wysokości 30,00 zł, co dało łącznie kwotę 165,00 zł.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Wiesława Stachowiak	SSA Jolanta Cierpiał
-------------------------------------	-------------------------	----------------------